

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jan Jiráň: Junák – český skaut? K ideovým kořenům českého skautingu, Praha 2018, 210 s. včetně příloh.

Práci Jana Jiráňe považuji v jistém ohledu za ambiciózní. Věnovat se počátkům nějakého hnutí či aktivity znamená vyrovnat se s rozličnými legendami, mýty, autostereotypy, jež jsou o objektu zájmu vytvářeny jeho aktéry i pozorovateli stojícími mimo sledované prostředí. Znamená to však také evidovat a brát v potaz dobové trendy, rozličné motivace a procesy, na jejichž křížení vznikají nové fenomény. Platí to i o českém skautingu, o hnutí, které se nesmazatelně vepsalo do dějin tuzemské společnosti. Psát přímo o dějinách skautingu přitom znamená vypořádat se kriticky ještě s jedním zásadním faktem – dosud neexistuje historie domácího junáctví psaná z neskautských a konceptuálně inspirovaných pozic, jež by dokázala vykročit mimo mantinely dosavadní tvorby poučených laiků, skautských insiderů. Svým badatelským záměrem tak Jan Jiráň vstoupil na tenký led, nejistou půdu, tekuté písky... Zkrátka do jisté nejistoty. Jak bude zřejmé z dalších odstavců, podařilo se mu neutonout, ale současně zůstal podle mého soudu přece svázán dosavadním způsobem myšlení o tvorbě historie skautského hnutí.

Nutno předeslat, že s vybranými tématy a pasážemi i problémy předkládané diplomové práce jsem byl průběžně konfrontován a komentoval jsem je v průběhu našich seminárních setkávání. Téma z dějin skautingu, potažmo problematiku jeho vznikání a formování považuji za velmi atraktivní. Mnohé totiž může říci o preferencích a hodnotách české společnosti počátků 20. století i meziválečné éry, kdy se stal Junák podle mého soudu výrazným pilířem hegemonie panujícího měšťanského řádu. Skauting tedy jako svébytné zrcadlo nastavované soudobým poměrům.

Předkládaná práce však podle mého soudu (obrazně řečeno) ze skautského prostoru nevykročila. Prezentovat lze tuto skutečnost na jisté faktické neujasněnosti toho, co skutečně chce práce jako celek primárně zpracovat a sdělit. Text nese atraktivní a slibný název vznášející vlastně otázku po národní autonomii skautingu v českém prostředí. Podtitul je pro mě však ještě vábivější. Zmiňuje totiž ideové kořeny českého skautingu. A to může být právě kámen drobného úrazu. Autor totiž podle mého soudu nehledá nijak intenzivně mimo vlastní

skautské hnutí. Právě v tomto ohledu tak zůstává pevně v onom skautském prostoru. Vznik skautingu je tak nějak brán automaticky, jak toho anglického, tak v důsledku toho českého.

Co ale vůbec umožnilo skauting myslet? Kde se vzala potřeba výchovné péče o mládež? O tělesný, zdravotní i duševní prospěch mladých generací? A proč je najednou příroda akceptována jako pozitivní prostor? Není nepřítelem, není neznámem, získává kladné konotace... Proč se rozmohl trend výletů do přírody, letní byty atd.? Proč tedy začíná být společensky atraktivním a zajímavým pro středostavovské (výchovné a vedoucí) elity, že jej adaptují jako techniku formování dětí a mládeže? Právě to jsou otázky vedoucí zájemce k ideovým kořenům skautingu jako obecného fenoménu počátků 20. století vlastně všude tam, kde se s ním setkáme. Na tyto otázky ale Jan Jiráň odpověď nehledal. Zůstal věrný vlastně tradičnímu postupu, zrekapituloval více méně známý příběh vzniku skautingu odvíjený od legendárního baden-powellovského počátku. Skauting se zde prostě objevil a dál šířil. Jenže tato perspektiva pohledu podle mého soudu ony ideové kořeny nezohledňuje. V tomto ohledu je titul práce buď nepřesný, nebo by měl autor explicitněji deklarovat, co vlastně za ty ideové kořeny považuje.

Domnívám se spíše, že práce, jak ji kol. Jiráň koncipoval, prezentuje mnohem více proces *adaptace* skautingu v českém prostředí a vyjednávání jeho podoby. Sám autor několikrát použil označení *recepce*, které v jednom z významů slova může vyjadřovat pisatelův pracovní úmysl. Přesto bych se klonil spíše k pojmu *adaptace* odkazující k dynamice procesu „domestikace“ skautování v tuzemských podmínkách, k vyjednávání a prosazování nakonec dominantní verze skautingu. Lze pod něj zahrnout jak modifikace skautského slibu, tak hledání vhodného jména či organizační platformy (Ostatně co znamená skutečnost, že v první fázi byla hledána institucionální základna v rámci sokola a skauting byl některými považován spíše za metodu?).

Cílem práce mělo být podle autorových vlastních slov zjištění, „*v čem se česká modifikace skautingu lišila od původního Baden-Powellovského vzoru, kde v rámci recepce docházelo k jeho modifikaci a kde byla naopak zachována jeho originální forma.*“ Jedná se o záměr chvályhodný a jako čtenář jsem byl upřímně zvědavý na výsledek autorovi práce, byť si myslím, že takto zformulovaný cíl nekonvenuje s názvem díla. Mám však k tomuto cíli dva komentáře, které nejsou bezvýznamné:

1. Za pádnější a z hlediska ohledání formování skautingu a jeho *adaptace/recepce* v českém milieu považuji za zásadní ptát se nejen *v čem* a *kde*, ale především *proč*?

Proč dochází k modifikacím? Zodpovězení otázky by pak lépe osvětlilo okolnosti a mechanismy transferu skautingu to tuzemských luhů a hájů. Kdo a proč a s jakými motivacemi se na procesu adaptace/recepce podílel? V případě alternativ by pak bylo zajímavé pátrat, proč se prosadila zrovna daná varianta. Tímto tázáním by současně vykročil právě mimo skautský prostor a více nasvítit přijímající českou společnost a okolnosti a podmínky oné *recepce*.

2. Autorem naformulovanému cíli podle mého soudu přímo odpovídá pouze část práce, přičemž přímá souvislost třeba kapitol 7, 8 a 9 s deklarovaným cílem mi není úplně zřejmá. V tomto ohledu na mě působí text vnitřně spíše nesourodě, respektive spolu jednotlivé části netvoří jednolitý komplex. Deklarované tázání je nezastřešuje. V tomto ohledu by tedy v rámci obhajoby mělo zaznít explicitní vysvětlení vzájemné souvislosti mezi jednotlivými kapitolami a deklarovaným cílem práce.

Asi nejzásadnější otázkou, kterou bych chtěl autorovi položit, neboť v samotné práci podle mého soudu věc nezazní jasně – o čem vlastně celé téma vypovídá? Proč se tématem vůbec zajímat? Co vše nám může sdělit? Co zkoumaná problematika vypovídá o kom a o čem? Těmito dotazy práci nechci devalvovat. Oceňuji osobní zaujetí a houževnatost autora. Chtěl bych jen, aby domýšlel téma do souvislostí a poloh, které jsou již mimo skautský narativ, tj. aby vystoupil z běžných hranic skautského narativu, na který je zvyklý. Zvolené téma by si to bezesporu zasloužilo.

Téma práce považuji za zajímavé, nicméně celek práce zůstává podle mého soudu těsně před metou, k níž by bylo možné dospět. Práci zcela jistě doporučuji k úspěšné obhajobě, nicméně v tuto chvíli navrhuji hodnocení *velmi dobře*. Pokud však autor v očích komise náležitě zodpoví a zareaguje na mé komentáře a otázky, respektive pokud se ukáže, že jsem nepostihl správně intenci jeho textu, nevidím samozřejmě problém v hodnocení lepším.

V Litoměřicích dne 12. května 2018

PhDr. Jan Randák, Ph.Dr.